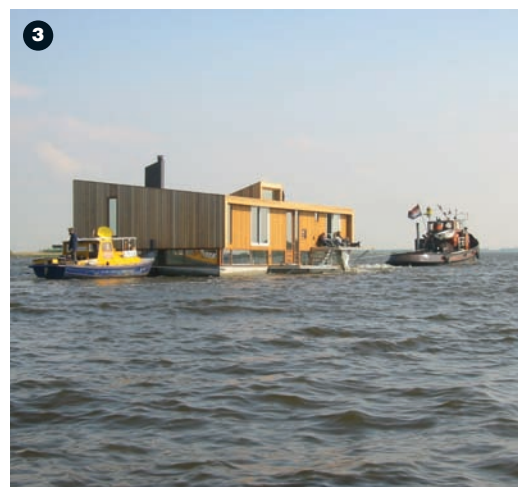
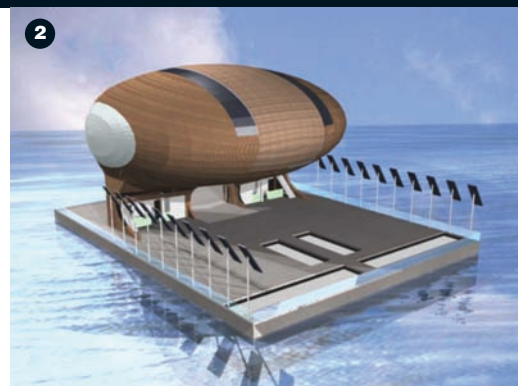

WONEN en WERKEN

► **Wonen en werken op water. In Nederland niks bijzonders. Neem Amsterdam, de archetypische waterstad. Wonen op het water heeft in de hoofdstad altijd een endemisch karakter gehad. Maar ook elders in het land weten woonconsumenten weg met water. De huidige vloed van waterwoningen – die zich thans aftekent – wijst echter op een breuk met het verleden. Zowel kwalitatief als kwantitatief zitten we op een waterscheiding. Dat althans is een van de conclusies als je het huidige aanbod te bouwen waterwoningen overziet. Wie afgelopen zomer de Arcam-tentoonstelling ‘Ligplaats Amsterdam’ heeft gemist, kan op herhaling. Stedebouw & Architectuur presenteert de stand van zaken in wonen en werken en ontspannen op het water.**

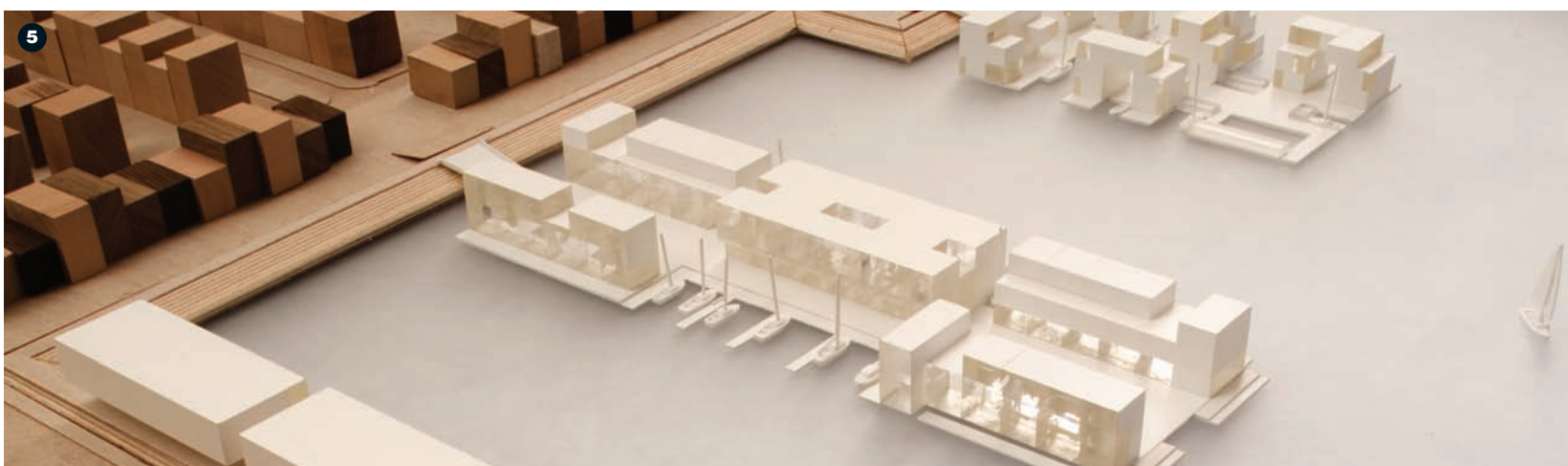
1 Waterbuurt West

Architectenbureau Marlies Rohmer ontwierp als onderdeel van Waterbuurt West, IJburg, 75 drijvende woningen en platformwoningen in de sociale-huur sector en goedkope en dure koopsector. Is het een boot, is het een huis, of is het romantisch, is het utilitair? Het is een hybride. Het is niet wat je denkt dat het is, zegt Rohmer. Water is geen land. Als je op het water gaat bouwen moet je dat doen met respect voor het andere karakter van water. Water is pionieren, water is avontuur, gevaar, ontspanning, je ont-

trekken aan de regels van de vaste wal. Wonen op het water is ook: uitzicht, beweging, bootje aan huis, romantiek, steigers, gevoel van individualiteit, wind en wolken, ruimte, contact met de elementen. Waterbuurt West ligt aan het Steigereiland in het IJ-meer tussen het Zeeburgereiland en het Haveneiland. Het is het eerste eiland in de reeks eilanden van IJ-burg en is gesitueerd aan de steigerdam, die via de Enneus Heerma brug de hoofdontsluitingsroute van IJ-burg vormt. Water, oevers en steigers vormen het raamwerk van de openbare ruimte op het Steigereiland. In

het binnenwater liggen twee buurten met drijvende woningen en platformwoningen. De Waterbuurt West is compact stedelijk met een dichtheid van 60 woningen per hectare. De drijvende woningen worden vanaf steigers ontsloten. Binnen de strenge geometrische ordening van de driehoekige verkaveling ontstaan door de diagonale doorsnijding van het bassin door het tracé van hoogspanningsmasten hebben we geprobeerd de verkaveling van de waterwoningen langs de steigers in de beleving als een schijnbaar losse, ongedwongen organisatie van wooneenheden te ensceneren. De woningen zijn opgezet als bouwsysteem.

Het bouwsysteem is zo ontworpen dat de dijkwoningen, die aan de rand van het bassin op poten over de dijk heen hangen, op dezelfde manier uitgewerkt kunnen worden als de drijvende woningen. De drijvende woningen zijn gesitueerd op een betonnen bak die over een halve verdiepingshoogte in het water zakt. Daarop is een lichte dragende staalconstructie geplaatst, die met glas en felgekleurde kunststofschroten kan worden ingevuld. De bewoner bepaalt aan welke kant hij uitzicht of juist privacy wil hebben. Met aanbouwpakketten kan de woning worden uitgebreid: serres, veranda's, drijvende terrassen, zonwering en dergelijke zijn gemakkelijk aan het skelet te bevestigen. Door een naar het water hellende boardwalk rondom de woningen worden hoogteverschillen tussen de steiger, het water en de voordeur op de bel-

op het WATER

étage overbrugd. Woningen staan op bakken, per bak één, twee of drie woningen. De bakken zijn afgemeerd aan palen of middels schoorconstructie aan de steiger. Ze zijn knalrood geschilderd en voorzien van nummers. De plattegronden van de woningen zijn opgebouwd in drie vrij indeelbare verdiepingen: een sous-eau met mogelijk een aantal slaapkamers, een verhoogde bel-étage met privacy ten opzichte van de steiger en het druk bevaren water, maar wel met een verbinding naar het terras en de eerste verdieping met uitzicht op bijvoorbeeld een besloten goed bezonde patio. De eerste verdieping kraagt over zodat er twee veranda's ontstaan ter plaatse van de bel-étage.

2 Floating self-sufficiency

Tijdens de opening van het hogeschooljaar hebben vier studenten van de Academie voor Architectuur, Bouwkunst en Civiele Techniek de Innovatieprijs 2007 gewonnen voor hun afstudeerproject Floating self-sufficiency. Dit project betreft de uitwerking van een drijvend restaurant met terras dat zichzelf voorziet van elektrische energie, warmte en gezuiverd water. De vier ontwerpers Alexander Daems, Rolf Wolters, Sanne Pekelder en Jille Koop zijn al tijden geïntrigeerd door het wereldwijde probleem van de klimaatverandering dat de bouwwereld dwingt om het vizier te richten op het water. Voor hun autarkische gebouw

maakten de vier gebruik van een ontwerp van Waterstudio.nl, voor een waterwoonproject in Dubai.

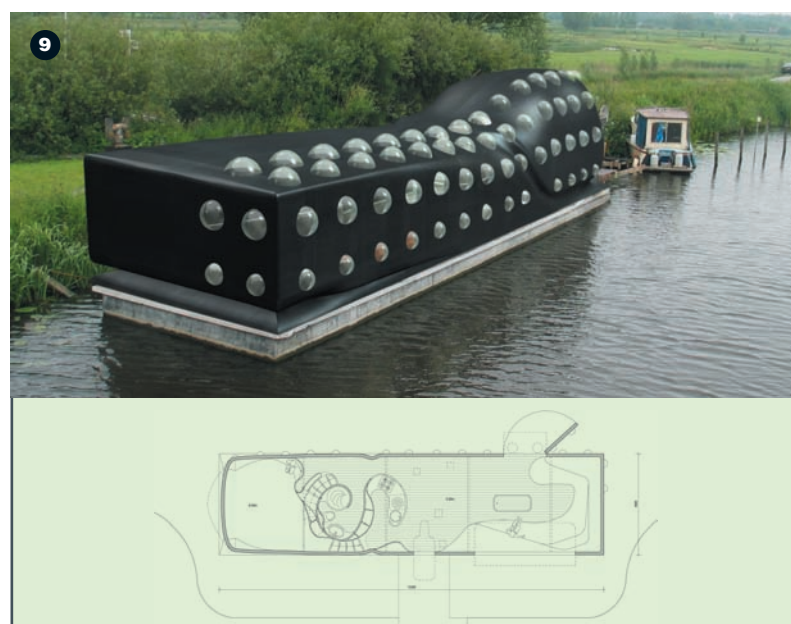
3 Waterwoning Oosterbeek

Een voordeel dat alleen waterbewoners hebben: wanneer je op een prachtige plek woont maar je huis te klein is, kun je eenvoudigweg een grotere woning laten invaren. Attika Architecten ontwierp een nieuwe waterwoning voor een waterwoongezin in Oosterbeek (2003). Verborgen tussen het groen, toont de woning vanaf de hoge rivierdijk haar eenvoudige houten vorm: een houten dak, dat drie zijden van de woning omvat, loopt op in de richting waar je het mooiste zicht vermoedt. Als bijzonder element is er een speciale, plastische schoorsteen ontworpen die boven het dakvlak uitsteekt. Een lange steigerbrug daalt van de dijk af naar de entree van de woning, vlak boven het water. De woonverdieping, die één meter boven de waterspiegel ligt, is een loftachtige ruimte met een woningbrede glazen pui die een fantastisch zicht op het water biedt. De benedenverdieping, die voor tweederde deel onder water ligt, krijgt daglicht door een hooggeplaatste glasstrook. De woning is in Earnewâld, Friesland gebouwd en, met de bewoners aan boord, over de Friese meren, door de sluis bij Lemmer, over het IJsselmeer en de IJssel naar Oosterbeek gevaren. Met een duw- en een sleepboot een unieke verhuizing die drie dagen duurde.

4 Bezoekerscentrum IJburg

In opdracht van de gemeente Amsterdam heeft Attika Architecten het drijvend bezoekerscentrum voor IJburg ontworpen (in 2000 gebouwd). Het complex bestaat uit een configuratie van losse gebouwen. Het tentoonstellingsgebouw, het auditorium en de uitzichttoren vormen samen met een aantal informatie-units voor projectontwikkelaars, een drijvend pioniersdorpje tegen de strekdam langs het IJ.

Het tentoonstellingsgebouw is een halftransparant volume met als mooist tentoongestelde object IJburg zelf: een groot panoramavenster is gericht op de eilandenwijk in aanbouw. De buitenzijde bestaat uit een verhullend, scherm van horizontale houten latten voor een rode achtergrond. Het auditorium is juist een gesloten volume, waarin diaprojecties, lezingen en ontvangst van groepen kunnen plaatsvinden. Het naar binnen gerichte volume heeft op enkele plaatsen een doorkijk naar de omgeving. De buitenhuid bestaat uit verticaal geplaatste, rode ruwhouten delen van wisselende breedte. In de toren, de verticale spil van de groep gebouwen, kan de bezoeker vanaf een hoog punt zijn eigen mening vormen over IJburg en ook nog een blik terug werpen op het centrum van Amsterdam. Het geheel is naast informierend ook een onderzoek naar drijfmethoden geweest. Het tentoonstellingsgebouw drijft op een systeem met beton en polystyreen, het auditorium drijft op een betonnen bak, en de toren blijft verticaal drijven op een ►

ponton met uitgekiende ballast. De drijvende gebouwen van het bezoekercentrum zullen nu, in een andere configuratie, een tweede leven gaan leiden als drijvend restaurant.

5 Waterbuurt Zuid

In opdracht van de gemeente Amsterdam ontwikkelde Attika Architecten samen met De Peyler Projectontwikkeling drie waterplatforms voor Waterbuurt Zuid, Steigereiland, IJburg. Rickerd van der Plas, Attika Architecten: "Het ontwerp van de platforms is gericht op het beleven van de kwaliteiten van op het water wonen. Kwaliteiten als uitzicht, licht, gebruik en contact met het water, zijn op alle drie platforms aanwezig maar verschillend uitgewerkt. In het oeverplatform ligt de nadruk op zien (uit- en overzicht). Op het havenplatform ligt het accent op collectiviteit en gemeenschappelijk gebruik van ruimte en water. Op het rietplatform is de verwevenheid van de individuele woning met het water het grootst. De mogelijkheid om het platform in te kepen en openingen te maken vergroot de verwevenheid met het water, maar zorgt ook voor lichtdoorlating wat de waterkwaliteit onder het platform ten goede komt. Daarnaast zorgt de grote maat van het platform (het grootste meet 40x125 meter) voor meer stabiliteit en comfort voor de bewoners van de in totaal 55 woningen. Deze innovatieve vorm van collectief, drijvend waterwonen is een spannend nieuw hoofdstuk in de lange traditie van 'op het water wonen' in Amsterdam."

6 Floating City IJmeer

Het plan 'Floating City IJmeer' van een team studenten van de TU Delft is een blauwdruk van hoe een mogelijke drijvende stad bij Almere er uit zou kunnen zien. Met dit plan wonnen de studenten in 2006 de Royal Haskoning Delta Competition. De drijvende stad bij Almere kan een bijdrage leveren aan de oplossing van het gebrek aan ruimte in de Randstad en een drijvende stad heeft relatief weinig hinder van de stijgende waterspiegel en overstromingen. Het plan zou kunnen fungeren als proefbaan voor nieuwe technologie op het gebied van water, energie en drijftechnologie.

7 Drijvende wijk Terwijde

Voor een drijvende wijk in het Utrechtse Terwijde ontwierp AquaTecture in opdracht van ABC Arkenbouw negentien drijvende woningen. Alexander Henny, AquaTecture: "Gestreefd is naar een zo groot mogelijke diversiteit binnen een beperking van vijf varianten op een basismodel. Dit wordt onder ander bereikt door de toekomstige bewoners de keuze te bieden uit een vooraf vastgesteld palet van toepasbare gevelmaterialen en uit een lijst van opties waarmee ze hun drijvende woning verder kunnen aankleden, zoals de keuze in dakopbouw, omloop, zonweringen en grootte van het dakterras. Op stedenbouwkundig niveau wordt de dynamiek vergroot door de woningen in vijf clusters samen te voegen waarbij de ruimte tussen

de clusters samenvallen met de zichtlijnen op straatniveau. Bijzonder aan dit project is niet alleen dat dit een van de eerste integraal ontworpen wijkes van drijvende woningen in Nederland is, maar dat de woningen volledig geprefabriceerd naar de plaats van bestemming getransporteerd zullen worden, waarbij de laatste tweehonderd meter over land zal moeten plaatsvinden."

8 Groote Wielen

Ontwerp voor een drijvende woning aan de Regenboogkade in de Groote Wielen te 's-Hertogenbosch door AquaTecture. Alexander Henny: Wij kregen de opdracht om drie verschillende woningen te ontwerpen, variërend onder andere in bouwvlak en hoogte. Het afgebeelde type C heeft het grootste bouwvlak waarbij de breedte en lengteverhouding resulteerde in de keuze voor een oplossing van twee aan elkaar gekoppelde casco's. Casco 1 bestaat uit twee verdiepingen, met in de onderste laag de slaapvertrekken en badkamer, en op de bovengelegen verdieping de studeer- en woonkamer. Omdat een doorbreking van de gekoppelde casco's onder de waterlijn voor problemen zou kunnen zorgen en er liever niet werd gekozen voor een dubbele ontsluiting, bevindt zich in de onderste laag van casco 2 slechts bergruimte. Hierdoor werd het mogelijk het keuken gedeelte in casco 2 te verlagen waardoor er een sterkere relatie met het water gelegd kon worden, en was het mogelijk de ►

rest van het casco te gebruiken als fundament voor een groot terras dat door middel van een brede trap-partij als intermediair fungeert tussen het omringende water en de woonkamer. Omdat waterkavels nou eenmaal wezenlijk verschillen van kavels op het land is er gekozen voor een optimalisering van de buitenruimte door middel van royale dakterrassen. Door dit grote oppervlak aan buitenruimtes op drie verschillende niveaus ontstaat er een ruimtebeleving die de weidsheid van het omringende water omarmt.

9 Point Zero

Nio Architecten ontwierp een woonboot in Amsterdam, in een blinde vlek van de hoofdstad. Maurice Nio: "Daar waar het idyllische riviertje de Holendrecht de brede snelweg A2 kruist, is de woonboot aangemeerd. Het is een plek waar het licht nooit uitgaat, evenals het geluid. Ook juridisch is dit een onmogelijke plek omdat deze boot hier eigenlijk niet mag liggen, ze wordt gedoogd, totdat haar bewoner overlijdt. De woonboot ligt ook in de blinde vlek van de Nederlandse woningbouw. Als architect blijf je altijd de hoop koesteren dat de mensen die naar andere woonvormen zoeken – in leegstaande kantoren, in onbruik geraakte bedrijfsgebouwen (lofts), oude boerderijen, vakantiehuizen, woonwagens en woonboten – iets meer de overhand krijgen en dat het typische huisvestingsformat dat bevroren is in de hersenen van de makelaars begint te ontdooien. Maar

hoogst waarschijnlijk is deze woonboot opnieuw een voorbeeld dat het gat tussen de specifieke individuele woonwensen en de seriematige ontwikkeling van woningbouw met de daarbijbehorende regelgeving te groot is om te dichten. De woonboot ligt in de blinde vlek van de architectuur. Alle architectonische referenties zijn losgeweekt, afgepeld, gereduceerd, totdat er iets overblijft dat niet zo goed meer weet wat het is: wellicht iets amorphs, misschien toch iets gedefinieerd. Niet dat ze daardoor onzeker of ongelukkig is, integendeel, ze cultiveert haar ambiguïteit tot ver in haar interieur. Geen enkele vorm of functie wil zeker zijn van zichzelf en is ten opzicht van de onvermijdelijke huisraad onherkenbaar geworden. Evenals de boot zelf ten opzichte van de architectuur.

10 Eerste Waterwoning volgens Bouwbesluit

Onder grote belangstelling is donderdag 14 juni de eerste waterwoning, die volgens het Bouwbesluit door ABC Arkenbouw is gebouwd, naar de haven van Urk versleept. De waterwoning, een ontwerp van AquaTecture, is gebouwd als model voor de waterwoningen die volgend jaar op het Steigereiland in IJburg te Amsterdam komen te liggen. De drijvende woning heeft een gewicht van 93 ton is 6,90 meter breed, 10 meter lang en heeft een inhoud van 400 kubieke meter. De woning telt drie verdiepingen; de slaapverdieping met drie slaapkamers, badkamer en wasgelegenheid bevindt zich in de benedenverdieping. Op de woonver-

dieping is de woonkamer, de open keuken en het toilet gesitueerd. De derde verdieping is half bebouwd, nu ingericht als loungeruimte, met daarbij een comfortabel dakterras. In de afgelopen zomermaanden lag de waterwoning in Amsterdam aan de Prins Hendrikkade, en maakte daar deel uit van de door Arcam georganiseerde expositie Ligplaats Amsterdam.

11 Suyderyaughtclub

Waterstudio.nl, het bureau van architect Koen Olthuis en conceptontwikkelaar Rolf Peters, ontwierp Suyderyaughtclub Almere, een drijvend clubhuis voor de Suyderyaughtclub. In opdracht van BAM is door Waterstudio.nl voor IJburg een drijvend appartementencomplex ontworpen **12**. Het binnenterrein is voor automobilisten te bereiken vanaf de kade. Alle appartementen kijken uit over het water, en hebben balkons en drijvende steigers aan de waterkant. Voor de vrije waterkavels van IJburg zijn door Waterstudio.nl twee woningen ontworpen **13**.

www.abcarkenbouw.nl - www.aquaTecture.nl
www.attika.nl - www.duravermeer.nl
www.landzeelucht.nl - www.nio.nl - www.ooms.nl
www.royalhaskoning.com - www.rohmer.nl
www.waterbuurtwest.nl - www.waterwonen.nl
www.wonenopwater.nu - www.woonboot.nl
www.waterstudio.nl